

«Ο Ναβίντ, τα δύσκολα και ο Παπαδιαμάντης»

Ειρήνη Αντωναράκου

Η διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση είναι ο στόχος που πρέπει να έχει κάθε πολυπολιτισμική τάξη. Δε φτάνει μόνο να αναγνωρίζουμε τη διαφορετικότητα, αλλά να αναπτύσσουμε αμοιβαίο διάλογο και να εφαρμόζουμε πρακτικές που θα οδηγήσουν τόσο στην αυτοβελτίωση μας, ως εκπαιδευτικοί που είμαστε, όσο και στη δημιουργία μιας αληθινά δημοκρατικής κοινωνίας.

Τα σχέδια εργασίας «Ο Ναβίντ δεν ήρθε εδώ για διακοπές» (σχολικό έτος 2009-10), «Καλωσόρισες στα δύσκολα» (σχολικό έτος 2007-08) και «Το μοιρολόγι της φώκιας» (σχολικό έτος 2008-09) αποτελούν μια προσπάθεια εφαρμογής καλών πρακτικών μέσα από τη θεατρική παιδεία κατά τα σχολικά έτη 2007-11 στο 2^ο ΓΕΛ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνικού.¹

«Ο Ναβίντ δεν ήρθε εδώ για διακοπές» και «Το μοιρολόγι της φώκιας» βασίστηκαν σε πρωτότυπες διασκευές που έγιναν από τους μαθητές με την αρωγή των διδασκόντων. Το «Καλωσόρισες στα δύσκολα» είναι ένα σενάριο που το έγραψαν νεοφερμένοι στο ελληνικό σχολείο μαθητές, θέλοντας να περιγράψουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν.

Οι εκπαιδευτικοί που εργαστήκαμε για τα προγράμματα αυτά επιλέγαμε μαθητές που αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα κοινωνικής ή ψυχοκοινωνικής φύσης (βίαιη συμπεριφορά, άρνηση, συμμετοχή σε συμμορίες, ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας, διαγνωσμένη κατάθλιψη). Σε όλα αυτά προστίθενται και μεμονωμένοι μαθητές που παρακολουθούσαν προγράμματα για νευρική ανορεξία ή χρήση ουσιών και άτομα με κινητική αναπηρία.

Για καθεμιά από τις παραπάνω δράσεις δούλεψαν διαφορετικές ομάδες μαθητών από 20 χώρες (μετανάστες, πρόσφυγες, ομογενείς), των 15 συνήθως ατόμων, προερχόμενες κυρίως από την Α΄ και Β΄ λυκείου κάθε χρονιά. Η ηλικία των μαθητών ήταν από 16-18 ετών. Οι περισσότεροι ανήκαν γλωσσικά στο επίπεδο αρχαρίων (1^ο & 2^ο επίπεδο). Συμμετείχαν και μαθητές με μέσο επίπεδο κατάρκτησης της ελληνικής γλώσσας, προκειμένου να βοηθηθεί η ομάδα. Σχεδόν όλοι οι μαθητές προέρχονταν από μονογονεϊκές οικογένειες.

Όσοι εκπαιδευτικοί ασχοληθήκαμε, είχαμε ο καθένας ανάλογη εμπειρία και επιμόρφωση για τη διαχείριση τόσο δύσκολων περιπτώσεων. Ταυτόχρονα και ανελλιπώς συνεργαζόμασταν με κοινωνικούς φορείς για να συνδράμουν με την εξειδικευμένη τους γνώση σε κάθε περίπτωση. Έτσι, υπήρξε συνεργασία με την

¹ Σε όλη αυτή τη δύσκολη μα υπέροχη διαδρομή έως και σήμερα πολύτιμοι κι αγαπημένοι συνεργάτες είναι η Διευθύντρια του σχολείου μας κ. Βασιλική Σιούτη, ΠΕ06, που στήριξε κάθε προσπάθεια που βοηθούσε τους μαθητές μας, η εμπνευσμένη κ. Χάρις Αλεξάκη, ΠΕ06, Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων στην Δευτεροβάθμια Διεύθυνση Δ΄ Αθήνας την περίοδο εκείνη, ο ακούραστος υπεύθυνος της σχολικής εφημερίδας Γιώργος Σαραφιανός, ΠΕ02, η αφοσιωμένη Βιβή Βούλτσου, ΠΕ019, η Μάγδα Τσόλκα, ΠΕ02 που συχνά έπαιζε τον ρόλο του mediator, η Σωτηρία Δριβάλου, ψυχοπαιδαγωγός-ψυχοδραματίστρια, η Βέρα Πυρομάλη, ΠΕ02, με την ήρεμη δύναμή της, η Ευτυχία Δανδρή, ΠΕ02 και η Σοφία Γιαννακοπούλου, ΠΕ02.

κοινωνική υπηρεσία του Δήμου Ελληνικού, με το συμβουλευτικό γραφείο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δ' Αθήνας, με το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, με τον 18 Άνω, με νοσοκομεία. Αυτό γιατί, σε μια ομάδα για να υπάρχει συνοχή και συνέπεια σε ό,τι κάνει, χρειάζεται να επιλύονται τουλάχιστον τα βασικά προβλήματα.

Οι παραπάνω δράσεις είναι αποτέλεσμα:

1. της ανάγκης διδασκαλίας της ελληνικής με πρωτότυπους τρόπους, για να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα στο γνωστικό πεδίο της γλώσσας
2. της προσπάθειας να καταπολεμηθεί ο ρατσισμός και η χρήση βίας μεταξύ των διαφορετικών ομάδων των μαθητών
3. του στόχου να ευαισθητοποιηθεί η ευρύτερη σχολική κοινότητα σε θέματα διαπολιτισμικής και αντιρατσιστικής εκπαίδευσης και να αναπτυχθεί ο διάλογος στα αντίστοιχα θέματα
4. της συνεργασίας της σχολικής μονάδας με φορείς ειδικευμένους σε τέτοια ζητήματα.

Υπό το πρίσμα αυτό και αφιερώνοντας δεκάδες ώρες, μεσημέρια απογεύματα και Σαββατοκύριακα:

- Διασκευάσαμε το βιβλίο του Πάνου Χριστοδούλου, «Ο Ναβίντ δεν ήρθε για διακοπές», ύστερα από έγκριση του συγγραφέα καθώς και «Το μοιρολόγι της φώκιας» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη.
- Εξασκήσαμε τους μαθητές στη φωνολογία και στη σύνταξη της Ν. Ελληνικής, παροτρύνοντάς τους να γράψουν οι ίδιοι ένα σενάριο για τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζουν (θεατρικό «Καλωσόρισες στα δύσκολα»).

– Εφαρμόσαμε βιωματικές πρακτικές για την ενίσχυση της χαμηλής αυτοεκτίμησης και την καταπολέμηση της βίας.

– Κινητοποιήσαμε και άλλους, εκτός ομάδας, μαθητές να συμβάλουν με όποιο ταλέντο είχαν.

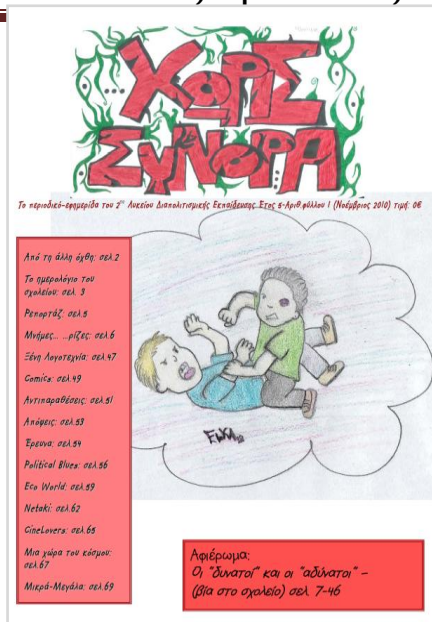
– Ευαισθητοποιήσαμε, στο μέτρο του δυνατού, την τοπική κοινωνία με παρουσιάσεις και συζητήσεις.

Συνοπτικά, τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε ήταν πολλά και διαφορετικά. Ξεκινάμε από την έλλειψη χώρων στο σχολείο μας, την τεράστια οικονομική δυσπραγία των μαθητών -κάποιοι και στα προηγούμενα έτη δεν είχαν ούτε το καθημερινό φαγητό, ενώ άλλοι διέμεναν σε ορφανοτροφεία, ξενώνες ή ήταν εγκαταλειμμένοι πρακτικά- και από το συνεχές σφυροκόπημα του σχολείου από γραφειοκρατικές δομές που απειλούν να το καταργήσουν, γεγονός που ενίσχυε –και ενισχύει– την ήδη μεγάλη ανασφάλεια των μαθητών.

Εικόνες 62 και 63.
Διαπολιτισμική και αντιρατσιστική θεατρική αγωγή

Καλές πρακτικές στο πολυπολιτισμικό σχολείο

Εικόνα 64.

Φύλλο της σχολικής εφημερίδας
«Χωρίς Σύνορα»

εκπαιδευτικοί της σχολικής μας κοινότητας κινητοποιήθηκαν να συνεισφέρουν κι εκείνοι με ανάλογες δραστηριότητες. Ας υπογραμμιστεί πως παράλληλα με τις παραπάνω δράσεις συγκροτήθηκε «Ομάδα

για τον ρατσισμό και την πολυπολιτισμική ετερότητα», το πρόγραμμα της οποίας συντόνισε η φιλόλογος Σωσάνα-Άννα Μάλλιου, ενώ εκδίδεται έως και σήμερα η εφημερίδα του σχολείου μας με τον τίτλο «Χωρίς Σύνορα» και το αντίστοιχο blog (βλ. <http://2lyk-diap-ellin.att.sch.gr>). Ταυτόχρονα, έγινε προσπάθεια και συντάχθηκε το σχολικό πολύγλωσσο λεξικό, σε όλες τις γλώσσες των μαθητών του σχολείου από τους ίδιους τους μαθητές με την εποπτεία του Κ. Μάινα Διονύση, ΠΕ02.

Βιβλιογραφία

- Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτισμικής Κληρονομιάς (2006). *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Σχολικών Πολιτιστικών Προγραμμάτων «Πολιτισμός & αισθητική στην εκπαίδευση»*. Αθήνα: ΕΚΠΑ- Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (σε ψηφιακή μορφή).
- Αυδή, Α. & Χατζηγεωργίου, Μ. (2007). *Η τέχνη του δράματος στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σε πείσμα όλων, όμως, οι αναφερόμενες δράσεις επαινέθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας, από Συμβούλους, από τον Τύπο και από την ευρύτερη τοπική κοινωνία στις οποίες τα Φεστιβάλ παρουσιάστηκαν. Ας σημειωθεί ότι για τη δράση «Ο Ναβίντ δεν ήρθε εδώ για διακοπές» οι εκπαιδευτικοί αποσπάσαμε το Βραβείο Αριστείας και Καινοτομίας στην Εκπαίδευση, ενώ υπήρξαν αντίστοιχοι έπαινοι του Υπουργείου και για τις υπόλοιπες δράσεις.

Η βασικότερη, όμως, παράμετρος αξιολόγησης είναι πως για όσο καιρό μας επέτρεψαν να αφοσιωθούμε απρόσκοπτα σε ό,τι κάναμε, η σχολική διαρροή μειώθηκε εντυπωσιακά, η βία ελαττώθηκε και αναπτύχθηκε αλληλεγγύη μεταξύ των μαθητών από διαφορετικούς πολιτισμούς, ενώ και άλλοι

Εικόνες 65 και 66.

Έργα των μελών της
«Ομάδας για τον ρατσισμό και την
πολυπολιτισμική ετερότητα»

- Γκόβας, Ν. (2003). *Για ένα δημιουργικό, νεανικό θέατρο, άσκηση, παιχνίδια, τεχνική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γραμματάς, Θ. (1998). *Θέατρο και παιδεία*. Αθήνα: Τελέθριον.
- Cummins, J. (1999). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Δεδούλη, Μ. (2002). Βιωματική μάθηση - Δυνατότητες αξιοποίησής της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 145-159.
- Ζαφειριάδης, Κ. & Δαρβούδης, Α. (2010). *Η δραματοποίηση σαν μέσο διδασκαλίας στο σύγχρονο σχολείο*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Σιμόπουλος, Γ. & Κανελλοπούλου, Ρ. (2006). «*Την πόρτα δεν ανοίγω, όποιος και να χτυπά*». *Σtereότυπα και αποσιωπήσεις στο διδακτικό υλικό για την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα*. Αθήνα: Διεθνές Βήμα.
- Τσιάκαλος, Γ. (2000). *Οδηγός αντιρατσιστικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.